

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор, проректор з
науково-педагогічної та методичної
роботи

А. М. Фесенко

«_____» _____ 2010р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА СПЕЦКУРСУ

ПОЛІТОЛОГІЯ

(назва дисципліни)

для напрямів підготовки (спеціальностей):

для всіх спеціальностей та напрямів усіх форм навчання

(шифр напрямів, спеціальностей)

Ухвалено методичною комісією

Економіко-гуманітарного

факультету

Протокол № _____ від _____

Голова МК

Програму рекомендовано кафедрою

Філософії

Протокол № _____ від _____ 2010

Завідувач кафедри

А.О.Лузан

Краматорськ 2010

I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

В усі часи, а у наші дні особливо, політика надає важливий, часом доленосний вплив на життя окремих людей і цілих народів.

Вона нерозривно пов'язана з найглибшими основами людської цивілізації. Ще Аристотель відзначав, що політика сягає своїм корінням в природу людини як соціальної істоти, яка здатна повноцінно жити лише в колективі, суспільстві і "приречена" взаємодіяти з іншими людьми.

Політичні знання і культура потрібні сьогодні будь-якій людині, незалежно від її професійної приналежності, оскільки, живучи в суспільстві, вона неминуче повинна взаємодіяти з іншими людьми і державою. Без володіння такими знаннями особа ризикує стати розмінною монетою в політичній грі, перетворитися на об'єкт маніпулювання і поневолення з боку активніших в політичному відношенні сил.

Українська національна система освіти переживає перехідний період. З одного боку, вона зобов'язана реагувати на глобальний процес суспільних змін, на нові умови соціалізації молоді, який належить жити і трудитися в світі, що значно відрізняється від того, в якому формувалися попередні покоління нашої країни. З іншого боку, вона повинна зберігати спадкоємність вітчизняної культури і традицій, остерігаючись політичної кон'юнктури. З огляду на це, введення обов'язкового курсу «Політологія» в номенклатуру вузівських дисциплін надавало нові якості суспільствознавчій підготовці фахівців.

Один з підрозділів ООН - ЮНЕСКО – ще в 1949 р. прийняв документ "Про створення Міжнародної асоціації політологів і принципи її діяльності". У цьому документі прямо підкреслювався зв'язок між рівнем розвитку політології як науки і навчальної дисципліни і ступенем демократичності і цивілізованості суспільства.

Нещодавно політології в рамках технічних вузів було надано статус «дисципліни за вільним вибором студентів». Але навіть у такій якості спецкурс «Політологія» повинен виконувати важливі суспільні завдання, адже технічна інтелігенція є представленою на всіх щаблях державної влади. На цей спецкурс

покладаються вельми значні пізнавально-аналітичні, світоглядно-гуманістичні, творчо-конструктивні і інтерпретаційно-прогностичні функції.

Таким чином, оволодіння основами політології дає підстави випускникам вузів активно включатися у виробниче і суспільно-політичне життя України в будь-якій якості - від активного громадянина до лідера політичної партії.

II РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

II.1 Розподіл навчального часу по триместрах і видах занять

Триместр	Кредити ECTS	Модулі	Всього	Розподіл по триместрах і видах занять								Триместр. атест.
				Лекц.	Практичн.	Семін.	Лаб. роб.	Комп'ютер. практи.	Контроль знань	СРС		
										Всього	Зокрема на викон. ІСЗ	
7	1,5	1	54	14		6			-	34	-	залік.
Всього:	1,5	1	54	14		6			-	34	-	

II.2 Склад модуля спецкурсу „Політологія”, розподіл часу на його засвоєння, строки контролю.

№ п/п	Стислий зміст модуля	Триместр	Загальна кількість годин	Кредити ECTS	Кількість ауд. годин	Форми і методи контролю	Тиждень проведення
1	Політологія М 1	4	54	1,5	20	1. Оцінювання роботи студентів на семінарах	10, 12, 14
						2. Підсумкова контрольна робота	14
						3. Залік	заліковий тиждень
	Всього за модуль:		54	1,5	20		

III ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення спецкурсу "Політологія" є озброєння студентів знаннями основних світових і вітчизняних політологічних шкіл і напрямків, надання їм уявлень про політичні явища та процеси, формування у них навичок політичного аналізу та вміння застосовувати політичні знання у своїй професійній, громадській та політичній діяльності.

Відповідно, спецкурс «Політологія» разом з іншими суспільними та гуманітарними дисциплінами повинен вирішувати цілу низку важливих **завдань**:

- формувати у студентів демократичну політичну культуру;
- розкривати діалектику особистих, класових, національних і загальнолюдських інтересів і цінностей ;
- виявляти антидемократичну, антигуманну суть тоталітарних, авторитарних політичних режимів і командно-адміністративної системи;
- показувати студентам переваги демократичних правових і соціальних форм державного устрою, переконувати їх в необхідності і неминучості демократичних перетворень в Україні;
- збагачувати знання майбутніх фахівців світовим досвідом створення і функціонування правових демократичних держав;
- відкривати студентам "секрети" і механізм здійснення політичної влади, присвятити їх в таємниці" ухвалення політичних рішень;
- залучати їх до пошуку оптимальних шляхів зняття політичних суперечностей, ефективних способів вирішення політичних і міжнаціональних конфліктів, надійних засобів збереження політичної стабільності;
- надавати студентам навички ведення політичної дискусії, розвивати вміння бути толерантними до різних точок зору в умовах політичного плюралізму, вести пошуки компромісів і готовності до них.

IV ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

IV.1 Розподіл навчального часу по темах

Назва розділів, тем	Розподіл годин по видах занять						
	Всього	Лекції	Практич.	Семінари.	Лабор.роб.	Комп'ютер. практи.	СРС
Розділ (модуль) 1							
Тема 1.1. Політологія як наука і навчальна дисципліна	3	1					2
Тема 1.2. Політика як соціальне явище	3	1					2
Тема 1.3. Політична влада та її легітимність	6	2		2			2
Тема 1.4. Політична система суспільства	5	2		1			2
Тема 1.5. Держава як основний інститут політичної системи	5	2		1			2
Тема 1.6. Політичні партії та групи інтересів. Партійні та виборчі системи	6	2		1			3
Тема 1.7. Людина і політика. Політичне лідерство і політичні еліти	4	2					2
Тема 1.8. Політична культура суспільства	4	2					2
Тема 1.9. Політична модернізація	3						3

Назва розділів, тем	Розподіл годин по видах занять						
	Всього	Лекції	Практич.	Семінари.	Лабор.роб.	Комп'ютер. практи.	СРС
Підсумкова контрольна робота	7			1			6
Підготовка до заліку	8						8
Всього:	54	14	-	6			34

IV. 2 Лекції

Лекція 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна. Політика як соціальне явище(2 год.)

- 1.1 Об'єкт, предмет і структура політології
- 1.2 Категорії, методи та функції політології
- 1.3 Поняття політики, розмаїття її визначень
- 1.4 Властивості, структура і функції політики

Література: 18, с.6-90; 25, с.6-34, 206-236; 30, с.8-33, 150-171.

Лекція 2. Політична влада та її легітимність (2 год.)

- 2.1 Поняття і сутність влади. Суб'єкт і об'єкт влади, її види
- 2.2 Поняття, ознаки, структура та функції політичної влади
- 2.3 Легітимність та ефективність влади

Література: 18, с.90-162; 25, с.236-265; 30, с.171-198.

Лекція 3. Політична система суспільства (2 год.)

- 3.1 Поняття політичної системи та механізм її функціонування
- 3.2 Структура і функції політичної системи
- 3.3 Типи політичних систем

3.4 Особливості політичної системи України

Література: 18, с.162-220; 25, с.299-310; 30, с.220-238.

Лекція 4. Держава як основний інститут політичної системи (2 год.)

4.1 Походження та сутність держави

4.2 Ознаки, структура та функції держави

4.3 Форми держави

4.4 Правова та соціальна держава

Література: 18, с.220-238; 25, с.310-340; 30, с.246-325.

Лекція 5. Партії в політичній системі суспільства. Партиї та виборчі системи (2 год.)

5.1 Поняття, ознаки, структура і функції політичних партій

5.2 Типологія політичних партій

5.3 Поняття та типологія партійних систем

5.4 Поняття та типологія виборчих систем

Література: 18, с.238-274; 25, с.559-582; 30, с.325-377.

Лекція 6. Людина і політика. Політичне лідерство і політичні еліти (2 год.)

6.1 Особистість як суб'єкт політики. Політична поведінка та політична участь

6.2 Політичне лідерство: сутність, типологія, функції

6.3 Поняття політичної еліти, її структура та основні ознаки

6.4 Функції, типи та механізм формування політичної еліти

Література: 18, с.109-162; 25, с.365-417; 30, с.410-477.

Лекція 7. Політична культура суспільства(2 год.)

7.1 Поняття, структура та функції політичної культури

7.2 Типологія політичної культури

7.3 Політична соціалізація: поняття, функції, типи та етапи

Література: 18, с.274-331; 25, с.511-540; 30, с.477-501.

IV.3 Семінарські заняття

Семінар 1 Політична влада та її легітимність (2 год.)

1.1 Поняття політичної влади, її сутність, головні ознаки та функції

1.2 Структура політичної влади

1.3 Легітимність та ефективність влади

Література: 18, с.90-162; 25, с.236-265; 30, с.171-198.

Семінар 2 Політична система суспільства (2 год.)

2.1 Поняття політичної системи суспільства, механізм її функціонування

2.2 Структура і типи політичних систем

2.3 Держава як основний інститут політичної системи

2.4 Форма держави

Література: 18, с.162-238; 25, с.299-340; 30, с.220-238, 246-325.

Семінар 3 Групи інтересів та партії (2 год.)

3.1 Групи інтересів: поняття, типи, функції

3.2 Політична партія, партійна система: поняття, типи, функції

3.3 Партії і партійна система в сучасній Україні

Література: 18, с.238-274; 25, с.559-582; 30, с.325-377.

IV. 4 Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не є обов'язковим видом навчальної роботи в процесі вивчення даного спецкурсу, проте він може бути використаний викладачем в тих випадках, коли студент хоче підвищити свій рейтинг по дисципліні, що вивчається, або виказує побажання виступити з доповіддю на

науковій конференції або написати наукову статтю. У подібних випадках студент одержує індивідуальні завдання у вигляді усного виступу на конференції, написання реферату, тез доповіді або наукової статті. При цьому керівництво даним видом роботи і його контроль здійснюються викладачем під час консультацій або в межах годин, відведених навчальним планом на контроль СРС.

IV. 5 Контрольні роботи

Читання спецкурсу «Політологія» супроводжується написанням студентами підсумкової контрольної роботи, яка переслідує дві основні цілі: виявити ступінь засвоєння студентами базового матеріалу за дисципліною, що вивчається, і оцінити знання учнів за бальною шкалою кредитно-модульної системи.

Підсумкова контрольна робота охоплює собою зміст лекційної частини курсу і проводиться на останньому семінарському або лекційному занятті.

V МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Враховуючи величезне значення міжпредметних зв'язків в процесі навчання, викладання спецкурсу «Політологія» повинне спиратися на ту наукову і методологічну базу, яка вже була сформована у студентів різних спеціальностей в результаті вивчення ними інших дисциплін, перш за все, гуманітарних і соціально-економічних.

Вивчення спецкурсу «Політологія» здійснюється переважно у формі лекційних і семінарських занять, контрольної і самостійної роботи студентів.

На лекційну частину дисципліни, що вивчається, виносяться основоположні, базові теми курсу, що вимагають спеціальної інтерпретації з боку викладача, засвоєння складної термінології, роз'яснення суті тієї або іншої наукової концепції. Особливо важливо, щоб «мова» викладача була зрозуміла

аудиторії, а складний теоретичний матеріал супроводжувався яскравими прикладами і ілюстраціями. Вельми бажано, щоб на лекції був присутній дух інтерактивного спілкування, щоб лекція не перетворювалася на сухий монолог викладача, а супроводжувалася живим діалогом із студентами.

Істотно підвищити ефективність семінарських занять дозволяє впровадження активних форм навчання, таких як навчальні ігри, моделювання ситуації, дискусійні клуби, організація занять по методу малих груп і ін.

Найважливішою умовою оволодіння матеріалом спецкурсу є систематична, активна і самостійна робота студентів, які повинні засвоїти навчальну, наукову і спеціальну літературу, і одержати навички роботи з першоджерелами і різного роду документами. Результатом самостійної роботи студентів повинне стати не тільки розширення і закріплення їх науково-інформаційної бази за даною дисципліною, уміння аналізувати сучасну ситуацію, але і формування власної громадянської позиції і виховання почуття соціальної відповідальності.

Контроль знань студентів в процесі навчальної роботи рекомендується здійснювати в наступних формах:

- оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях;
- контроль самостійної роботи студентів під час консультацій, а також у межах тих годин, що спеціально надані навчальним планом на контроль СРС;
- проведення підсумкової контрольної роботи;
- залік за дисципліною.

VI НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Література

1 **Акмалова, А.А.** История политических и правовых учений : учеб. пособие / А.А. Акмалова, В.М. Капицын. – М. : Юриспруденция, 2004. – 288 с. – ISBN 5-8401-0139-7.

2 **Графский, В.Г.** История политических и правовых учений : учебник / В. Г. Графский. – М. : Проспект, 2005. – 600 с. – ISBN 5-9803-2998-8.

3 **Зотов, В.Д.** История политических учений : учебник / В.Д. Зотов, Л.В. Зотова. – М. : Юристъ, 2005. – 605 с. – ISBN 5-7975-0800-1.

4 История государственно-политических учений : учебник / под ред. В.В. Лазарева. – М. : Спарк, 2006. – 672 с. – ISBN 5-8891-4239-9.

5 История политических и правовых учений : учебник для вузов / Н.М. Азаркин, В.Н. Жуков, Ю.С. Завьялов; отв. ред. О.В. Мартышина. – М. : Норма, 2004. – 912 с. – ISBN 5-8912-3781-4.

6 История политических и правовых учений : учебник / под ред. О.Э. Лейста. – М. : Зерцало, 2006. – 568. – ISBN 5-8078-0113-X.

7 История политических и правовых учений : Средние века и Возрождение / отв. ред. В.С. Нерсесянц. – М. : Наука, 1986. – 350 с.

8 История политических и правовых учений : XVII–XVIII вв. / отв. ред. В.С. Нерсесянц. – М. : Наука, 1989. – 448 с. – ISBN 5-02-012803-1.

9 История политических и правовых учений : учебник для вузов / под ред. В.С. Нерсесянца. – М. : ИНФРА-М, 1996. – 736 с. – ISBN 5-86225-174-X.

10 **Мадіссон, В.В.** Історія розвитку політичної думки : курс лекцій / В.В. Мадіссон, Л.І. Марченко, В.П. Степіко, Л.Я. Діденко. – К. : Либідь, 1996. – 174 с. – ISBN 5-325-00772-6.

11 **Марченко, М.Н.** История политических и правовых учений : учебник / М.Н. Марченко, И.Ф. Мачин. – М. : Высшее образование, 2005. – 495 с. – ISBN 5-9692-0035-2.

12 **Мухаев, Р.Т.** История политических и правовых учений : учебник для вузов / Р.Т. Мухаев. – М. : Приор-издат, 2004. – 608 с. – ISBN 5-9512-0205-1.

13 **Мухаев, Р.Т.** Политология : учебник / Р.Т. Мухаев. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 495 с. – ISBN 5-238-00931-3.

14 **Нерсесянц, В.С.** История политических и правовых учений : учебник для вузов / В.С. Нерсесянц. – М. : Норма, 2005. – 704 с. – ISBN 5-8912-3942-6.

15 **Омельченко, О.А.** История политических и правовых учений (История учений о государстве и праве) : учебник для вузов / О.А. Омельченко. – М. : Эксмо, 2006. – 632 с. – ISBN 5-699-16044-2.

16 **Панарин, А.С.** Политология: общий курс : учеб. пособие / А.С. Панарин, И.А. Василенко. – М. : Логос, 2003.– 256 с.– ISBN 5-94010-191-7.

17 **Паршакова, Е.Д.** Развитие политических идей от Античности до начала XX века: учеб. пособие / Е.Д. Паршакова. – Краматорск: ДГМА, 2009. – 56 с. – ISBN 978-966-379-365-8.

18 **Погорельий, Д.Е.** Политология: кредитно-модульный курс : хрестоматия / Д.Е. Погорельий. – 4-е изд., испр. и доп. – Харьков : Олант, 2007. – 552 с. – ISBN 966-8234-20-0.

19 Політологія : підручник / за ред. О.В. Бабкіної, В.П. Гобатенка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Видавничий центр „Академія”, 2001. – 528с. – ISBN 966-580-097-3.

20 Політологія : підручник / М.І. Панов (керівн. авт. кол.) [та ін.]. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Концерн „Видавничий Дім „Ін Юре”, 2005. – 520 с. – ISBN 966-313-242-6.

21 Політологія : підручник / за ред. Ю.І. Кулагіна, В.І. Полуріза. – К. : Альтепрес, 2002. – 612 с. – ISBN 966-542-158-1.

22 Политология : учебник для вузов / под ред. В.Н. Лавриненко. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002.–544 с.– ISBN 5-238-000424-9.

23 Политология : учеб. пособие / Н.И. Азаров [и др.]. ; под ред. Б.И. Кретьова. – М. : Высшая школа, 2001, 303 с. – ISBN 5-06-004159-X.

24 Политология : учеб. пособие / под ред. А.А. Радугина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Центр, 2001. – 336 с. – ISBN 5-88860-041-5.

25 Политология : учеб. пособие для вузов / под ред. Н.И. Сазонова. – Харьков : Фолио, 2001. – 831 с. – ISBN 966-03-0776-4.

26 Политология : учебник / под ред. В.А. Ачкасова, В.А. Гуторова. – М. : Юрайт-Издат, 2006. – 692 с. – ISBN 5-94879-381-8.

27 **Рудич, Ф.М.** Політологія : підручник / Ф.М. Рудич. – К. : Либідь, 2004. – 480 с. – ISBN 966-06-0347-9.

28 **Халин, К.Е.** История политических и правовых учений : учебник / К.Е. Халин. – М. : Кнорус, 2006. – 160 с. – ISBN 5-9803-2574-3.

29 **Чанышев, А.А.** История политических учений : учебник / А.А. Чанышев. – М. : Проспект, 2007. – 590 с. – ISBN 5-482-0063-X.

30 **Шляхтун, П.П.** Політологія (теорія та історія політичної науки) : підручник / П.П. Шляхтун. – 3-тє вид., стер. – К. : Либідь, 2005. – 576 с. – ISBN 966-06-0389-4.

31 **Юрій, М.Ф.** Основи політології : навч. Посібник / М.Ф. Юрій. – К. : Кондор, 2003. – 340 с. – ISBN 966-8251-12-1.

Укладач програми

к.і.н, доц. О.Д. Паршакова